

Кула

Написано от ivailo

Понеделник, 29 Ноември 2010 19:22

Кула е малък град в **Северозападна България**. Намира се на 32 км от Видин и на 13 км от границата с Сърбия. Административен център е на

Кулска община

, в която влизат селата Големаново, Извор махала, Каленик, Коста Перчово, Полетковци, Старопатица, Тополовец, Цар Петрово и Чичил. По старото административно делене на страната град Кула е бил център на околия, в която са влизали и сегашните общини Бойница, Грамада и Макреш. Връзките на града със селищата от бившата

Кулска околия

не са окончателно прекъснати, защото в Кула функционират някои районни институции, като районен съд и Прокуратура, Районна болница и др., които обслужват и населението на посочените общини.

Историческите сведения сочат, че тук, съвсем близо до началото на Стара планина, човекът е потърсил място за пребиваване и убежище още в праисторическо време. Недалеч от Кула се намира хълмът Магура с известната пещера, а самият град е построен край и върху руините на късноантичната римска крепост *Castra Martis*, като част от едната от бойниците на квадрибургията и сега стърчи в центъра на града, за да

даде името му и бъде негов символ в продължение на много столетия. Крепостта Castra Martis е заемала важно стратегическо положение по Лимеса на Римската империя на пътя от Raciaria /край село Арчар/, където е имало монетарница, през Bononia /Видин/, за Naisos /Ниш/ и оттам- за каптолията... По време на турското владичество градът е носел името Адлие, което преведено от турски, означава пак Кула. Когато Феликс Каниц прави своите забележителни пътешествия из Ориента, минава през града и оставя няколко рисунки на тогавашния вид на разрушената римска крепост. Освен това отбелязва, че в Кула тогава има четири джамии и ...тридесет и седем кръчми...

Местните предания твърдят, че близо до града по онова време се е намирало черкезко село, но малко преди Освобождението хората от него заминават на югоизток- към Турция и сега само името на местността - Черкеското, напомня за предполагаемото село.

Пак по същото време се изселват и турците, живеещи в Кула и в града остава да живее само етнически чисто българско население. Сведенията за Кула не биха били пълни, ако не се каже и това, че в края на осемнадесети и началото на деветнадесети век от централната част на страната /Тетевенско/ става преселване на компактно българско население в Кулско. В подкрепа на това твърдение говори фактът, че край Тетевен има село Голям извор, а на двадесетина километра западно от Кула- в Сърбия- село Велики извор, което означава пак Голям извор. Нещо повече, значителна част от населението на Велики извор говори български език, а и съществуват преки роднински връзки между хора от това село в Сърбия и хора от село Извор махала в Кулска община. Характерно е и това, че макар в цяла Западна България да се "е"- ка /хлеб, бел, млеко, метам и пр./ в Кула и някои съседни села /Големаново, Извор махала, Полетковци/ се "я"- ка /ляп, бял, мляко, мятам и пр./, така, както се "я"- ка в Тетевенско, където се употребява източнобългарско наречие.

Извън Кулска община, но близо до града има още две села, в които се "я"- ка- Бойница и Шишенци. След Освобождението от турско робство, близо век градът живее в относително патриархално спокойствие, без никакви миграционни процеси, докато в средата на двадесети век започва индустриализация на градчето. Това води до необходимост от работна ръка, която идва главно от съседните села, в някои от които се говори български, а в други- влашки /румънски/. Разбира се, наблюдава се и обратният процес- голяма част от коренните жители на Кула, главно интелектуалци, започват да търсят препитание в столицата и други селища на страната.

Благодарение на това в продължение на доста години в града се наблюдаваше едно относително динамично равновесие по отношение на броя на жителите /около седем хиляди/. Но в последните десетина- петнадесет години се забелязва рязко и обезпокоително спадане на броя на жителите на Кула и съседните села. Населението в общината застарява, а село Полетковци слезе под сто човека... Вероятно има кои да прецени защо това е така, а и някой, който да открие път за спирането на тези процеси. Иначе бавното и мъчително затихване на Кула ще доведе до смъртта на един естествен културен център в най- северозападната част на страната...

Като малък колоричен елемент от историята на Кула трябва да се отбележи и това, че след всяка голяма война в града се заселва по един ...италианец... Най- напред след Първата световна война, в Кула остава да живее Умберт Берборов /Умберто Бербори/, който дава началото на известната кулска фамилия- Умберовите, а след Втората световна война- известният страстен филателист и бохема- Ренато Карлони... По

Кула

Написано от ivailo

Понеделник, 29 Ноември 2010 19:22

същото време в града се заселват и двама гърци- познатите на всички чичо Петър Грка и леля Мария Гркинята... Сега градът наброява между четири и пет хиляди жители. В него са обособени няколко квартала, част от които имат собствени имена- Метериза, Чукаря, Уменика, Брестака, Циганската малъ и др.

И макар в сравнение с по- далечното и по- близко минало нещата коренно да са се променили, в него продължават да буйат изключително интересни икономически, политически и културни процеси. Та колко града като кула, а и по- големи от него, могат да се похвалят, че техен градоначалник е бил Панайот Хитов, че са дали на България министър- председател- Димитър Попов, че са родили художниците Александър Поплилов и Йордан Гешев или писателя Йордан Вълчев, че са имали републикански шампион на скок височина- Евгени Йорданов, или, ако щете, че са се радвали на остроумието на зевзеците Йончо Нанков и чичо Вълчо Калъовеца.

[СНИМКИ НА КУЛА](#) , [КРЕПОСТ КАСТА МАРТИС](#)